

3.003

METODOLOGIJA PLANIRANJA EKSPLOATACIJE ŠUMA

1949
IZDANJE „SLUŽBENOG LISTA FNRJ“

U V O D

U opštem razvitku naše narodne privrede na putu u socijalizam jasno su obeležene smernice šumske privrede. Planska privreda je dodelila šumarstvu neobično važan politički i narodno-privredni zadatak: da daje zemlji toliko drvnog materijala i ostalih šumskih proizvoda koliko traži izgradnja socijalizma, i da pri tom sačuva i stalno proširuje postojeći proizvodni kapacitet naših šuma. U skladu sa ovim zadatkom šumarstvo mora u ovoj presudnoj etapi izgradnje socijalizma da proizvodi izvanredno velike količine drvnih proizvoda, da bi posredno ili neposredno pomoglo da se što brže i uspešnije izvrši industrijalizacija i elektrifikacija naše zemlje.

Da bi se bezuslovno obezbedilo izvršenje tako krupnog zadatka, nužno se postavljaju i planiraju u šumarstvu neobično visoki zahtevi. Pravilnim planiranjem treba ukloniti veliku zaostalost šumske proizvodnje, naročito ukloniti najteže i najgrublje fizičke radove, pomoću mehanizacije i racionalizacije, pravilnim iskorišćenjem mehanizma i uređaja i racionalnim trošenjem sirovina, materijala i radne snage. Planom treba da se obezbedi dosledna socijalistička organizacija proizvodnje i uvođenje socijalističkih metoda rada, da se omogući široka primena organizaciono-tehničkih mera za usklađivanje svih činilaca radno-proizvodnog procesa: predmeta rada, sredstava rada i svih opštih uslova rada, kako bi se maksimalno ekonomičnom efektivnošću izvršio postavljeni zadatak. Konačno, pravilnim planiranjem treba da se omogući, putem jasno postavljenih i izraženih osnovnih pokazatelja proizvodnog procesa, brza i efikasna kontrola izvršenja plana.

U tom smislu dosadašnje planiranje ne zadovoljava, što se najbolje odrazilo u izvršenju planskih zadataka. Glavni nedostatak dosadašnjeg planiranja je u tome, što se ono obavlja bez dovoljno razradene metodologije i bez pripreme, sa zakašnjenjem, u žurbi u kratkom roku, bez vremenskog (kalendarskog) rasporeda i postepenih etapa u radu — uglavnom u vrhovima planskih organa (u resorima i planskim komisijama), sa slabim učestvovanjem radnih kolektiva i zainteresovanih preduzeća. Pri tom se često puta ne raspolaze ni sa najosnovnijim polaznim podacima obračuna izvršenja plana u prethodnim i tekućim periodima, zbog toga što se obračun vrši sa velikim zakašnjenjem, što je evidencija slaba i što se planeri bave svim drugim poslovima samo ne svojim glavnim poslovima: tehničko-ekonomskom analizom proizvodnog procesa i dubokim proučavanjem podataka izvršenja plana u cilju stalnog poboljšanja organizacije proizvodnje i samog planiranja, te otklanjanja postojećih nedostataka. Ukoliko se i traži pomoć u tom pogledu od odgovornih rukovodilaca šumskih preduzeća i planera, njihova je pomoć redovito slaba, prvo zato što se bez velike nužde rukovodioci često menjaju ili se preduzeća reorganizuju, čime se povećava nesredenost u radu i organizaciji preduzeća, a drugo zato što se rad planera u preduzećima uglavnom svodi na prosto administriranje.

Na taj način dolazi se do šablonskog birokratskog planiranja iz centra (resora) i pogrešnih postavljanja proizvodnih zadataka u preduzećima, na osnovu nedovoljno provenih prosečnih iskustvenih normi, dok se slabo uzimaju u obzir srednje progresivne norme određene prema konkretnim uslovima proizvodnje u određenom vremenskom periodu. Naravno, da su onda takvi planovi više izraz stihija i nagađanja nego naučnog predviđanja i realnog planskog proračuna. Proizvodno-finansiski plan ne čini usklađenu celinu nego rastrgane delove. U planu nedostaju čitavi delovi (plan sporednih proizvoda, plan iskorišćavanja sredstava rada, plan remonta, plan radne snage prema izvorima pokrića, plan cene koštanja, plan organizaciono-tehničkih mera i sniženja cene koštanja, tehničko-ekonomski obračun, tekstovno obrazloženje itd.). Planovi se, kao prosti zbir golih cifara i pokazatelja neusklađenih sa direktnim proizvodnim potrebama, »nasaduju« odozgo upravi preduzeća i umesto da budu

S A D R Ź A J

	Strana
Rešenje Ministra šumarstva FNRJ	3
Uvod	5
Osnovni pojmovi planiranja	8
Vrste plana	8
Elementi plana	8
1. Pokazatelji plana	8
2. Osnovne (zbirne, višezbirne, skupne) grupe	9
3. Norme i normativi	9
4. Kapaciteti	10

PRVI DEO

Planiranje obima proizvodnje	11
I. Osnovne postavke	11
II. Plan obima seče	12
III. Plan iskorišćavanja sporednih proizvoda	14
IV. Tehničko-proizvodna opremljenost (sredstva za rad)	14
V. Dinamika osnovnih pokazatelja plana	17
VI. Plan seče i izrade	17
Dinamika plana seče i izrade	19
VII. Planiranje transporta	20
Osnovne postavke	20
Privlačenje	21
Prevoz	23
Utovar — istovar	23
VIII. Plan kretanja šumske proizvodnje	23
IX. Dinamika plana završne proizvodnje	24
X. Plan ukupne bruto proizvodnje	25
XI. Plan iskorišćavanja mehanizama za seču i izradu	26
XII. Plan iskorišćavanja transportnih sredstava	27
1. Plan iskorišćenja mehanizovanih transportnih sredstava	28
Objašnjenje pokazatelja	28
Mašino-dani ukupno	29
Mašino-dani ispravnih mašina	30
Koeficijent tehničke ispravnosti mašina	30
Mašino-dani u radu	30
Koeficijent iskorišćavanja ispravnih mašina	30
Auto-dani na prevozu drvnih sortimenata	31
Koeficijent iskorišćavanja kamiona za prevoz drva	31
Broj mašina	31
Nosivost jedne mašine	32
Koeficijent iskorišćavanja nosivosti	32
Broj vagona radnog voza	32
Bruto težina voza	32
Osnovni specifični otpor	32
Specifični otpor kod uspona	33
Broj osovine jednog voza	33
Tara po jednoj osovini	33
Dnevno radno vreme	34
Vreme utovara i istovara	34
Kilometraža	34
Broj vožnji (tura) u jednom danu	34
Komercijalna brzina	34
Tehnička brzina	35
Kilometraža svih vozila ukupno	35
Korisna kilometraža	35

	Strana
Prazna kilometraža	35
Tona kilometri (neto)	35
Brutotonski kilometri	36
Odnos brutotonskih kilometara prema netotonskim	36
Koeficijent praznog trčanja kola	36
Izračunavanje brutotonskih kilometara	36
Vozni kilometri	36
Pomoćni rad (trčanje) vozne lokomotive	37
Obrt kola	37
Koeficijent neravnomernosti prevoza robe	38
Izračunavanje kapaciteta pojedinih mehanizovanih transportnih sredstava	39
1) Kamioni i prikolice	39
2) Železnički vozni park	40
3) Traktori guseničari	42
4) Žičare	42
5) Motorne dizalice	43
Planiranje tehničkog pregleda i remonta mehanizovanih transportnih sredstava	43
2. Planiranje iskorišćavanja sopstvenih stočnih zaprega	47
Planirane grupe eksploatacije šuma	51
Osnovne (zbirne i višezbirne) grupe	52
Faktori za preračunavanje	60

DRUGI DEO

Planiranje radne snage	61
I. Osnovni pokazatelji plana	61
1) Produktivnost rada	61
2) Broj radnika	62
3) Prosečna radnička plata	63
4) Fond radničkih plata	63
II. Metodika razrade i oblici plana radne snage	63
1. Zbirni plan radne snage prema kategorijama i grupama osoblja	64
2. Zbirni plan radne snage prema vrstama radova	64
3. Plan radne snage po normativima na jedinicu proizvoda	64
4. Plan radne snage po normativima na sredstva proizvodnje	65
5. Sumarni plan radne snage po normativima	67
6. Plan radne snage van normativa	67
7. Plan potrebe radnika po kvalifikacijama, osnovnim vrstama radova i po izvorima pokrivača	67
8. Plan podizanja kvalifikacija radnika i službenika	67
III. Ispitivanje planova i predlaganje višim planskim organima	68

TREĆI DEO

Planiranje materijalno-tehničkog snabdevanja	69
---	-----------

ČETVRTI DEO

Planiranje organizaciono-tehničkih mera	73
Obrasci	75